

Sivuaurinko

Halot • Halos

Hiukan halotapaamisesta

Halotapaaminen on jo reilusti takanapäin. Jälkipuheista päätellen tapaaminen oli menestys huolimatta Artjärvellä vallinneesta rakennustyömaahengestä. Taitaa olla niin, että ihmiset luovat kuitenkin hengen, puitteet näyttelevät vain sivuosaa.

Jotain puitteista riippumattomia mokailuja tuli kuitenkin tehtyä. Dianäytöksiin on syytä tulevaisuudessa syytä pistää raja, enimmillään 20 kuvaa / henki voisi olla hyvä. Ohjelman ulkopuoliset extempore näyttämölle hyppäykset on syytä karsia ankaralla kädellä pois, itse syöllistyin tähän näyttämällä kuvaterveisiä konferenssiin osallistumattomilta ihmisiltä. Ne olisi voinut paremmin sovittaa oman kuvanäytöksen yhteyteen. Samoin pannassa ovat lisäykset tapaamisen ohjelmaan kun tapaaminen on jo alkanut (lisäsin ohjelmaan Kuhmosen esityksen - olisin voinut tehdä asian jo hyvissä ajoin ennen tapaamista). Muutakin huomautettavaa varmasti olisi, mutta jatkan ruoskintaa seuraavassa numerossa jos tarpeen.

Aiemmissakin tapaamisissa on ollut kosolti porukkaa, mutta tänäkertainen poikkesi menneistä monessakin suhteessa. Ensinnäkin oli esitelmäpuoli, jossa toteutettiin tieteellisen konferenssin henkeä aina hyvissä ajoin ilmoitetusta ohjelmasta lähtien. Toki aiemminkin on ollut muutamia esitelmiä, mutta varsin pienessä mittakaavassa tämänkertaiseen verrattuna. Keittiöhenkilökunnan tuottama ruokailu oli kokonaan uutta samoin kuin mittava yhteismajoitusmeininki. Tape kirjoitti tapaamisen jälkeen aikoinaan Greenlerin suunnitteleen epävirallista Light & Color konferenssia jossaain takametsän mökissä Yhdysvalloissa. Se jäi toteuttamatta, mutta Tapen mukaan suoma-

laiset hoitivat nyt homman täysin arvosanoin.

Viimeisenä päivänä Tape lopetti esitelmänsä kertomalla kuinka hänen aloittaessaan harastuksen halojen maailmassa Yhdysvalloissa oli hänen lisäksi vain yksi halohavaintija, Alistair Fraser. Fraser sitten ehdotti Tapelle että pistetään kisa pystyyn: kumpi näkee halonäytelmän enemmällä muodoilla. Kilpailu pysähtyi seitsemään halomuotoon. Tape piti pienen tauon ja sanoi sitten, että nyt jokaisen tapaamisessa näyttämässä kuvissa oli enemmän kuin seitsemän muotoa. Fairbanksin yksinäinen halosusi lisäsi vielä selvästi liikutuneena, että tapaamisessa oleminen on ollut hänelle voimakas elämys.

Heitot seuraavan tapaamisen järjestämisestä virisivät viimeisenä päivänä ja on mitä todennäköisintä, että säännöllisesti järjestettävän "puoliteknisen" kansainvälisen halotapaamisen siemen kylvettiin Artjärvellä maahan. Claudia Hinz on ilmoittanut saksalaisten halukkuuden järjestää seuraava kokoontumisen vuoristomajassa entisen Itä-Saksan alueella. Kuulostaa hyvältä. Verraten halpaa saapua paikalle ja maisemat ovat varmasti kohdillaan, eikä ruuissakaan uskoisi olevan valittamista.

Ainakin suomalaisilla taisi tapaamisen aikana viritä laajemmaltikin kiinnostusta mennä myös Fairbanksiin Tapelle. Mainitsin tästä Tapelle sähköpostissa ja mies vastasi että Fairbanksiin on kallista tulla ja seuraava tapaaminen pitäisi muutenkin järjestää maailman halokeskuksissa, mikä tarkoittaa Suomea ja ehkä myös Saksaa. Kuitenkin hän sanoi mielellään ottavansa homman hoidettavakseen jos Fairbanksiin tulijoita tosiaan on. Näin siis meillä on seuraavan tapaamisen optiona sekä Saksa että Fairbanks. Fairbanks ehkä tulisi kyseeseen talvella jää-

sumujen aikaan, Saksan tapaamisen kesällä. Väkisinkin tulee mieleen että kolme päivää Fairbanksissa ei riittäisi jos kyse on talvesta. Fairbanksissa olisi syytä vuokrata autoja jotta voidaan porukalla lähteä metsästämään haloja. Amerikoissa autojen vuokraaminen onkin halpaa. Se olisi hieno reissu.

Mutta katsotaan nyt, tutkaillaan halojoukkojen tuntoja, aikaahan tässä on. Jos Fairbanksissa, sitten sen jälkeen Saksassa. Tapen mielestä koontuminen kolmen vuoden välein on sopiva intervalli. Siinä ajassa ehtii tulla uutta mielenkiintoista materiaalia riittävästi. Eli seuraava tapaaminen olisi sitten vuonna 2009.

Jaoston tilasta

Ajattelin tänä lukuvuonna saattaa opinnot sille mallille, että ensi syksynä minulta puuttuu vain yksi sivuaine, jota lähdän sitten suorittamaan lukuvuodeksi Rovaniemelle. Alkavan lukuvuoden ohjelma täällä Helsingissä on sen verran hektinen, etten uskalla luvata kykeneväni antamaan kovinkaan suurta panosta jaoston toimintaan.

Itse asiassa vetäjyyden ongelma on juuri tuo panoksen antaminen. Lueskelin tässä hiljan vanhoja Umeja, ja silmiini pisti Pekkolan vetäjäkauden lyhykäinen tilitys siitä miten yksi raataa ja muut nauttivat hedelmistä. Totuushan on, ettei kukaan yksinään kykene hoitamaan niitä lukemattomia hommia mitä halojaostossa voisi tehdä. Painotan sanaa voisi. Vetäjät kun luovat itse työtaakkansa, joka sitten ajaa ajoittain purnaamaan ja lopuksi piippuun. Kukaan harrastajariveistä ei varmaankaan ole käsenyt alkaa tekemään kuvagalleriaa tai tilastoimaan harvinaisia haloja. Ilmakehajaosto toimi viime vuosina minimaalisella liekillä ja taisi hyvin kelvata kaikille. Informaatio taivaan näyistä kulki postilistalla ja ne ehdittiin hyvin käsitellä. Asioiden kertaaminen UMIssa kuukausien päästä tuntuu tuolloin jopa turhautavalta. Menneinä vuosikymmeninä oli kuitenkin toisin, kun listoja ei ollut. Umi oli harrastajalle ainoa tapa saada tietoa halotapahtumista ja siksi UMI:n kirjoittamatta jättämisestä vetäjälle tulleet tunnontuskat ovat varmasti eri luokkaa

kuin nykyään - se oli ikään kuin pakko kirjoittaa. Nykypäivän havaitсийayhteisö porskuttaisi varmasti hyvin pelkän postituslistan varassa.

Mutta olisihan se kiva saada aikaan muutakin kuin tekstiä postituslistoille. Näkisin jaoston vetäjän mielellään monipäisenä porukkana joka jakaa projekteja ja tehtäviä keskenään tasaisesti niin, että jokaisen työmäärä säilyy pienenä ja harrastus on mukavaa. Jonkun olisi tietysti oltava varsinainen vetäjä paperilla, koska nimellinen vetäjä täytynee kuitenkin olla olemassa. Ehkä nimellinen vetäjä voisi omata myös hiukan näkemystä siitä, mitä jaostossa kannattaisi tehdä harrastusasioiden edistämiseksi ja plussaa olisi kyky innostaa muita tulemaan mukaan aktiivisesti toimintaan.

Halotapaamisen järjestelyissä töiden jakaminen toimi ihan mukavasti, ei sitä yksin olisi kyennytkään vetämään loppuun. Pienimuotoinen jaoston hommien jakaminen tässä ehti myös tapahtua Artjärven jälkeen, kun Marko Mikkilä skannaili netistä puuttuvat sivuaurinko-palstat.

Tulevia hommia ovat sitten näiden saur-palstojen verkkoon siirtäminen. Jaoston kuvagallerian kasaaminen on eräs asioista joka olisi myös mukava saada hoidettua. Veikkohan on jo väsannyt jaostolle gallerian, mikä sinällään taas oli yksi lisäesimerkki jaoston hommien jakamisesta. Ehkä olisi paras, jos harrastajille jaettaisiin gallerian salasanat ja jokainen halutessaan siirtäisi itse kuvansa sinne. Tämä olisi hommien jakamista, yksittäisen ihmisen kuormituksen minimoimista. Vaikka monilla on omat halosivunsa, keskitetty kuvagalleria olisi usealla tapaa hyödyllinen. Kuviin voi laittaa hakusanoja, ja galleriaohjelma pystyy sitten hakemaan kaikki galleriassa olevat kuvat tietyllä hakusanalla, vaikkapa sanalla "ala-aurinkokaari", ja näin galleria toimisi eräänlaisena alkeellisena tietokantana.

Edelliseen liittyen vanhat havainnot harvinaisista haloista olisi kiva saada skannattua ja siirrettyä galleriaan. Useat piirrookset nimittäin puuttuvat UMIenkin sivuilta. Materiaalia on melkoisesti ja voisi kuvitella, että jos yksi

ihminen skannaisi kahden mapin harvinaiset halot, siinä olisi muutaman illan puhde. Tämä tarkoittaisi vähintään kymmenen henkilön osallistumista talkoisiin. Jaostolla on tältäkin vuodelta budjetissa vielä käyttämätöntä rahaa likimain 200 euroa, ja tämän voisi laittaa kansioiden postituskuluihin. Sitten tietysti olisi siirrettävä skannatut piirrookset myös galleriaan, joka oma urakkansa. Skannaajat itse ehkä voisivat siirtää kuvat galleriaan. Jos kiinnostaa päästä nuuhkimaan jaoston vanhojen havaintomappien menneiden havaintoaikojen nostalgiaa huokuvaa tuoksua, lähetän mielelläni postipaketin tulemaan. Takaisin lähettäminen korvataan myös jaoston puolesta.

Nettitietokanta jonne voi naputella kätevästi havainnot niin perus- kuin harvinaisempienkin näytelmistä on yhä tekemättä. Luulisin, että jos tuollainen tietokanta ilmestyisi, tavanomaisten havainnointi piristyi kummasti. Nykypäivän tietotekniikka-ajan dynaaminen ihmisluomus ei jaksa rustailla paperille havaintoja saatikka postitella niitä. Sen sijaan havainnon raportointi näyttöpäätteeltä on erittäin jouheva prosessi jonka hoitaa vaikka työn lomassa pienen nettisurffailupohetken aikana.

Lisäksi olisi vielä saatava jaoston sivut uusittua. En ole ollenkaan tyytyväinen sivujen organisaatioon, asiat ovat siellä miten sattuu. Mutta taitaa olla niin että kun sivusto kasvaa riittävän suureksi, ei sieltä mitään enää löydy vaikka kuinka hyvin olisi organisoitu. Jarmo taitaa olla tyytymätön myös ulkoasuun.

Nuo edellä mainitut projektit eivät tietenkään ole mitenkään pakollisia. Kuten sanottua, yhteisömme elää sähköpostilistalla hyvin ja kuvat tulevat näkyville nopeasti. Edellä mainitut olisivat vain plussaa jo kaiken olemassa olevan päälle.

Sekalaista

Mennyt kevät oli loppujen lopuksi varsin raihainen. Joensuun pyranäytelmä Holopaisella ja Etelä-Suomen pylväspyra olivat kaksi parasta. Jälkimmäisen tuntikautinen kesto kiinnitti siihen suuren näytelmän fiiliksen ja olihan se

toki kirkaskin välillä. Muutama kohtuullinen kuun näytelmä, joista parhaassa Luomasella valokuvien perusteella haamuilee äärihimmeä Tricker/diffuusi. Menneiden vuosikymmenien halopotket puuttuivat täysin. Mikään näytelmä ei jatkanut rehtomistaan samalla, saatikka toisella paikkakunnalla seuraavana päivänä. Ehkä sitten ensi keväänä rähisee niin, että arkirutiinit häiriintyvät. Claudia Hinz kirjoitti juuri mailissaan tämän halovuoden olleen toiseksi huonoin ikinä yhdessä vuoden 1992 kanssa. Hinzin mielestä nyt ollaan saavutettu pohja josta nousta sitten ylöspäin saksalaisten olettaman halojen periodisuuden perusteella. Suomessa myös vuosi 1992 oli pohjanoteeraus (yhdessä vuoden 1991 kanssa). Sitten vain parani kunnes 1996 saavutettiin maksimi, mikä olikin melkoista tykitystä.

Mutta ei tarvitse edes odotella kevääseen saakka, sillä talvi vartoo jo malttamattomana syksyn väistymistä. Kuulin muutama päivä sitten radiosta, että viisikymmentä vuotta sitten koettiin syyskuun alussa peräti -12° C pakkasia. Rovaniemellä on ensimmäiset Moilasen kaaret nähty lokakuun loppuilla. Näillä näkymin tunnelmat on sellaiset, että tykkilumien ja digikameroiden myötä talvesta on äkkiä tullut se paras haloaika Suomessa. Valitettavasti vain jääsumut kärjistävät eriarvoisuutta. Ne jotka ovat laskettelurinteiden tuntumassa pääsevät röpöttelemään, mutta muut eivät saa edes murusia pöydältä. Minusta kyllä on ihan kutkuttavaa myös päästä pelkistä kuvista osalliseksi.

Niin, Mikkilän omatekoisen lumitykin avajaisetkin on tulossa alkutalvena ja odotamme innolla millaisia näytelmiä hän sillä kykenee säveltämään. Voi olla ettei yhdellä tykillä rykäistä aivan niitä kirkkaimpia näytelmiä. Resolutessa yksi traktorin perässä toimiva lumilinko tuotti kohtuullisia halokomplekseja. Mutta jos haloja onnistuneesti tekevän tykin saa muutamalla eurolla aikaan, sittenhän niitä voi tehdä pari lisää. Vesi, sähkö ja tila voivat tietysti olla rajoitteena.

Teknisesti orientoituneet haloharrastajat voivat alkaa valmistaa tykkejään yhä enemmän sellaiseen suuntaan, että itse halojääkäteiden tuotto

maksimoituu. Nykyiset lumitykit eivät välttämättä ole optimaalisimpia tässä asiassa, suurin osa suuttimista tulevasta tavarasta lankeaa kuitenkin maahan tykin läheisyyteen. Ehkä pelkkä bakteeriprotetiinia ilmoille pölyttävä laite olisi optimaalisin. Tai mitä tahansa muuta hienon hienoa pölyä. Tuollaiset ratkaisut kyllä kiirittävät helposti environmentalistit kannoille, joten ehkä ”vesi on voitehista” paras.

Tuleviin umeihin saatan kirjoittaa pimennossa olevasta jaoston havaintohistoriasta. Muutaman aikoinaan puuttuneen sivuaurinkopalstan vuoksi eräät merkittävät havainnot ovat tuoreemmille harrastajille täysin tuntemattomia. Tältä osin olisi hyvä valottaa ainakin kevään 1987 tapahtumia. Lisäksi 23 laattakaaren havaintojen varhainen historia on myös suunnitelmassani.

Mutta saa nyt nähdä. Lopetan nimittäin halojaoston vetäjäyyden tähän UMIin enkä ota varavetäjänkään titteliä. Varmasti olen mukana kuvioissa, mutta en vain nyt tässä opintolanteessa halua elää siinä tietoisuudessa, että halojaosto on vastuullani.

Marko Riikonen

Jaoston vetäjäyys

Marko Riikonen mainitsi jättävänsä jaoston vetäjäyyden opiskeluun panostamisen vuoksi tähän UMIin. Kiitän suuresti Markoa tästä rupeamasta. Marko puhui viisaita jaoston tehtävien jakamisesta. Itse en ole tehtävien delegoimisen mestari, joten senkin vuoksi olisi hyvä löytää joku muu vetäjä jaostolle. Olen luvannut ottaa vastuun jaostosta tämän vuoden loppuun, käytännössä ensivuoden ensimmäisen UMin aineiston jättöpäivään asti eli tammikuun puoliväliin.

Markon ajatus pelkästään vastuun kantavasta suunnannäyttäjänä toimivasta vetäjästä on minusta mielenkiintoinen ajatus. Jaoston muut tehtävät voitaisiin hyvinkin jakaa esim. nimeämällä erikseen toimittajan (tai toimituskunnan) Sivuaurinko -palstalle ja havaintojenkerääjät(t),

joka ottaisi vastaan ja keräisi havaintoja sekä esikäsittelisi ne. Kolmas homma jaostossa olisi tietysti kotisivujen ylläpito.

Halohavaintojen vastaanottaminen ja käsittely ovat kuitenkin jaoston perustehtäviä. Sen toiminnan pitää jatkua ja sen toivoisi kehittyvän jatkossa. Tästä päästään tietysti taas puhumaan siitä havaintotietokannasta mistä on jo vuosia höpötetty. Asiasta olikin Töysän Cygnuksen keskustelua jaostojen yhteispalaverissa.

Havaintotietokanta

Cygnuksella Emma Herranen esitteli ajatuksia kaikkien jaostojen yhteisestä havaintotietokannasta. Asia herätti keskustelua ja jotain lupauksia paikalla olleelta Ursan hallituksen edustajalta toteutukseen tarvittavista varoista saatiinkin. Halojaoston piirissä havaintotietokantaa on pitkään haaveiltu ja mm. Veikko Mäkelä on asiaa kehitellytkin. Paitsi että hommaan tarvittavan ajan puuttuminen, hanketta on hidastanut myös se seikka jota Veikko on painottanut että muillakin jaostoilla on tarvetta tietokannalle. Juuri siitä Emmakin puhui.

Emman konsepti oli ehkä jo liiankin maailmoja syleilevä. Tietokantaan tulisi dataa esimerkiksi käytössä olevista kaukoputkista. Teknisestihän se ei ole mahdotonta, mutta käyttömukavuuden ja varmatoimisuuden kannalta katsoen ratkaisun pitäisi olla mahdollisimman yksinkertainen.

Yksi esityksen keskeisimmistä asioista oli se, että havaitsijat pääsisivät tietokantaan yhdellä rekisteröitymisellä. Vain yksi tunnus ja salasana per nenä. Tällöin ratkaisu on tietysti sisäänkirjautuminen yhteen yhteiseen nettiselaimella toimivaan palveluun. Kun sisään on päästy, voi sitten valita minkä ilmiöryhmän havaintoja haluaa kirjata systeemiin.

Sisällä ilmiöryhmästä toiseen vaihtaminen pitää olla klikkauksen päässä. Tosiasia kuitenkin on, että eri ilmiöryhmien havainnoissa tarvittavat tiedot eroavat paljonkin toisistaan ja niitä ei pysty oikein järkevästi ymppäämään samaan tietokantataulukkaan. Myös tietokannasta teh-

tävät haut joudutaan räätälöimään ainakin osittain ilmiöryhmäkohtaisesti. Tämä tarkoittaa erillisiä tietokantataulukkoja eri ilmiöille.

Järjestelmään soisi tulevan saman tien myös kuvatietokanta, jolloin havaintoon liittyvät piirrokset ja valokuvat voisi myös siirtää järjestelmään helposti. Saa nähdä miten tämän jaostojen yhteisen "havaintotietoportaalnin" käy. Sitä kyllä tarvitaan kovasti.

Ursa Minor

Toinen mistä keskusteltiin Cygnuksella, oli Ursa Minorin uudistus. Veikko Mäkelä oli kerännyt asiasta tehtyjä ehdotuksia ja oli koonnut tiivistelmän keskustelun pohjaksi. Ursa Minoria on tarkoitus uudistaa ensi vuoden alusta alkaen. Ainakin eräitä minun kaipaamia uudistuksia on tulossa.

Yksi asia mihin kaikki tätä lukevat voivat auttaa, on aineiston tekeminen eli juttujen kirjoittaminen. Ulkopuolisten kirjoittajien jutut ovat aina olleet tervetulleita ja olen niitä silloin tällöin kysellytkin. En tiedä miksi juttuja ei ole juurikaan tarjottu.

Toistan pyyntöni ja toivoisin että saisin myös muilta haloaiheisia juttuja julkaistavaksi Ursa Minorissa tulevaisuudessa. Tekstejä voidaan työstää myös yhdessä ja neuvoja annetaan mielellään. Tekstiehdotuksia voi lähettää vetäjien osoitteeseen.

Eräs Ursa Minoriin kaavailtu uudistus joka ilmeisesti toteutuu, on jaostopalstojen hajottaminen aihekohtaisiksi osioiksi. Tämä mahdollistaa myös sellaiset aihepiirit, jotka eivät suoraan ole minkään jaoston reviiriä. Lisäksi pitkien väliotsikoilla varustetut jaostopalstat olisi tarkoitus jakaa erillisiksi jutuiksi. Näin myös juttujen kirjoittajat tulisi paremmin huomioiduksi ja vierailevien kirjoittajien juttujen lisääminen lehteen selkeytyy.

Esimerkiksi tämä Sivuaurinko-palsta koostuu kolmen kirjoittajan jutuista. Näistä Jarin juttu on selvästi oma juttunsa. Markon pätkä sisältää oikeastaan useamman aiheen puhumattakaan

tästä minun pätkästä. Tästä sillisalaatista eroon pääsy on ollut yksi asia jota itse olen toivonut pitkään. Paitsi että aihepiiriin sisältä erilliset jutut löytyvät helpommin ja kukin juttu voidaan kirjoittaa vapaammin muusta tekstistä välittämättä. Pötköspagetissa kun väliotsikko ei oikein tunnu antavan lupaa tekstin tyylin muuttamiseen.

Tarkoitus olisi jatkossa myös kehittää sitä, mistä kirjoitetaan. Tämä on taas asia jossa suutarin lapsilla ei ole kenkiä eli esim. minun on vaikea tietää mistä ihmiset haluaisivat lisätietoa. Joten juttuvihjeitä olisi hyvä saada, kiitos.

Sivuaurinko-palsta netissä

Sivuaurinko-palstasta sen verran, että eräs suurtyö on saatu toteutettua jaostossa. Nimitäin kaikki koskaan ilmestyneet UMin halojutut löytyvät nyt jaoston kotisivuilta. Siis aivan kaikki vuodesta 1984 alkaen! Suurin osa jutuista on skannattu pdf-tiedostoiksi, joitain viime vuosien numeroita on html-sivuina. Erityisesti kiitän Mikkilän Markoa. Marko skannasi vuosien 1984 -1989 ja vuoden 1990 puuttuneet Sivuaurinko-palstat sekä Värit ja valot -palstan halojutut.

Olisi tietysti kiva, jos Sivuaurinko-palstan jutut olisivat haettavissa eli teksti olisi tekstiä. Skannattujen sivujen kääntö tekstimuotoisiksi sivuiksi ja niiden työstäminen nettisivuiksi on aika iso homma. Tuskin tapahtuu lähiaikoina.

Seuraava vastaava projekti olisi Tähdet ja avaruus -lehden haloaiheisten juttujen saaminen nettiin, mutta luulen että siitä joudumme käymään erinäisistä tekijänoikeusseikoista johtuen.

Tapaamisesta

Marko kertoili Artjärven historiallisen halo- ja ilmakehätapaamisen kuulumisia jo heti alkuun ja palstan lopuksi Tampereella majaa pitävä Jari Luomala kertoo tapaamisesta seikkaperäisemmin.

Marko on aivan oikeassa sen suhteen, että var-

sinkin lauantain illan diaesitys venyi ja venyi älyttömiin. Minua toki voi asiasta erityisesti syyttää, kun esitin viimeisenä omat kuvani, kun olisin voinut ne esittää aikaisemmin jaoston kuvien esityksen yhteydessä, mutta kun niitä diakiskoja ei ollut tarpeeksi. Japanilaisen vieraamme Yujin esityksessä oli varmaan toista sataa kuvaa, mutta annettakoon se hänelle anteeksi kun japanin ilmakehäharrastuksen ja ilmakehäilmiöiden taso on ollut meille länsimaisille aika hämärän peitossa. Artjärvellä tilanne korjautui huomattavasti. Yuji muuten kerää ja julkaisee japanilaisten havaintoja netissä lähes reaaliaikaisesti.

Jarin jutussa on osoite sivulle, jossa on tapahtuman ohjelma. Lisäksi siellä on linkkejä kuviin tapahtumasta ja mikä tärkeintä, netistä löytyy melkein kaikki esitelmätkin ja ne on linkitetty tapahtuman ohjelmaan.

Omasta puolestani haluan myös esittää kiitoksen kaikille Artjärvelle saapuneille ja erityisesti puuhaporukalle Markolle, Jukalle ja Veikolle sekä tietysti erityiskiitokset kokkeina toimineille Kristalle ja Aikulle.

Light and Color 2007

Kuten Marko jo totesi, seuraavaa epävirallista tapaamista on kaavailtu kolmen vuoden päähän. Seuraava haloaiheinen kansainvälinen tapaaminen on kuitenkin jo 25-29.7. 2007, sillä 9. kansainvälinen Light and Colors in Nature -kokous on ensi kesänä Yhdysvalloissa. Paikka on Montanan State University Bozemanissa. Yksi kokouspäivä pyhitetään retkelle Yellowstone kansallispuistoon joka on vain tunnin ajomatkan päässä etelään kaupungista. LC on tietysti paljon Artjärveä virallisempi ja tieteellisempi kokous, mutta ainakin edellisen Saksassa 2004 pidetyn Bad Honnefin kokouksen ilmapiiri oli varsin miellyttävä. Halojaostostahan on ollut osallistujia kyseisessä kokouksessa jo useita kertoja. Lisätietoja ensi vuoden kokouksesta löytyy netistä: www.optics.montana.edu/light&color2007.html.

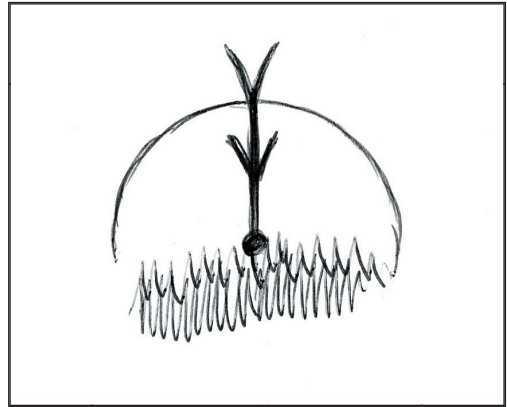

Fig. 1: 11 Feb. 2006 in Rovaniemi. A diamond dust display produced by show machines of Ounasvaara ski resort. A Moilanen arc was clear. Observation by Olli Sälevä.

Havaintoja

Tässä on jäänyt aika iso pätkä havaintoja raportoimatta Ursa Minorissa. Kasaa on kertynyt tuonne lokeroon. Tarkoitus oli käydä ne läpi tässä vaiheessa, mutta Markon ja Jarin juttujen vuoksi poimin tähän vain eräitä tapauksia.

22. tammikuuta 2006

Martti Penttinen raportoi Virroilla ellipsihalon. Havainto on vain A-lomakkeella, joten paljoa tietoa siitä ei irtoa. Martilla on ollut vähän paha tapa raportoida ns. yleisiä haloja B lomakkeilla ja päinvastoin. Samoin Martti on menetellyt 5.2. 2006 ja 14-15. 2. 2006 piirroksissa olevien mahdollisten heijastuneiden Lowitzien suhteen sekä 19.3. 2006 Parryn kanssa.

11. helmikuuta 2006

Olli Sälevä havaitsee Rovaniemellä (Fig. 1). "Ei ole varmaankaan mikään yllätys, että tämäkin näkyi Ounasvaaran tykkilumen pölyssä." kirjoittaa Olli. Näytelmässä on Moilasen kaari pilarin, 22° renkaan ja ylläsivuavan koristamana.

11-12. helmikuuta 2006

Olli raportoi Rovaniemellä jääsumuhalon. Syntyoloista Olli toteaa: "Koillisen ja idän suuntainen ilmavirtaus kuljetti Ounasvaaralta tykkilumen pölyä kaupungin suuntaan." Va-

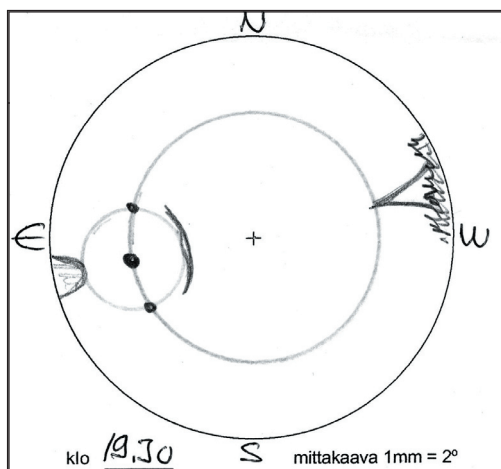

Fig. 2: 11-12 Feb. 2006 in Rovaniemi.
A lunar diamond dust display. This display had Parry arc and Tricker arc. Also lower sun vex Parry arc was found in photos. Photos are in photo gallery of Ursa halo section. Observation by Olli Sälevä.

lolähteenä tällä kertaa Kuu. Näytelmä alkaa horisonttirenkaan pätkällä ja Parryn kaarella. Parempaa oli luvassa, sillä näytelmän maksimi iski puoli kahdeksan aikaan illalla.

Täyden horisonttirenkaan koristamassa näytelmässä oli Parryn kaari ja Trickerin vastaaurinkokaari! Olli epäili niitä Greenlerin vastaaurinkokaariksi, mutta kaarien muoto paljastaa ne Trickeriksi. Tricker näkyy yllättävän hyvin myös Ollin ottamissa kuissa horisonttirenkaalta alaspäin avautuvana kuviona. Kuun korkeus (noin 30°) saa aikaan sen, että kaaren lakipiste sivuaa horisonttirengasta. Näytelmän kuissa on myös alakupera Parryn kaari ja 46° allasivuava kaari. Kuvat taitavat löytyä jaoston kuvagalleriasta. Ohessa Ollin havaintopiirros näytelmästä (Fig. 2).

6. maaliskuuta 2006

Marko Mikkilällä Nivalassa horisonttirenkaan sävyttämässä näytelmässä 120° sivuauringot. Paljon muuta näytelmä ei tarjonnutkaan.

16. huhtikuuta 2006

Martti Penttinen raportoi Virroilla näytelmää jossa lähes täysi horisonttirengas ja 120° sivuauringot.

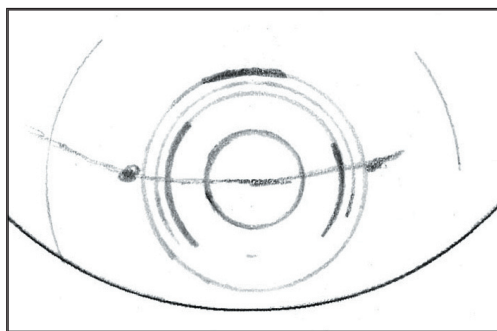

Fig. 3: 6 May 2006 in Nivala.
A nice odd radius display. There is 9°, 18°, 20° and maybe 23° halos. 35° halo was found in stacked photos. Also 23° upper plate arc and maybe 18° plate arcs are present. Observed by Marko Mikkilä.

23. huhtikuuta 2006

Penttisellä 16.4. näytelmän toisinto. Täydellä horisonttirenkaalla 120° sivuauringot.

25. huhtikuuta 2006

Veikko Mäkelä havaitsee Helsingissä multihaloa jossa pitkällä horisonttirenkaalla vain toinen 120° sivuauringo.

12-13. huhtikuuta 2006

Veikko raportoi 9° renkaan yöllä kuvatussa kuun halonäytelmässä. Veikko löysi halon vasta kuvista. Tämä on aika tyypillistä heikoille kuun haloille. Kuun valo on niin paljon himmeämpi, että visuaalisesti kaikkea ei tahdo nähdä. Veikko tosin epäili nähneensä sen myös. Näytelmässä oli myös zenitiin ympäristön kaari, mikä on kuulla havaittuna aina ihan kova juttu.

6. toukokuuta 2006

Mikkilän Marko seurasi näytelmää Nivalassa varsin monipuolista pyramidinäytelmää (Fig. 3). Näytelmässä oli 9°, 18° ja 20° rengas sekä mahdollisesti myös 23° rengas. Kuvista löytyi vielä 35° rengas. Näiden lisäksi 23° ylempi parhelia ja kenties myös 18° parheliat olivat mukana. Marko epäilee rengassysteemin alaosan kirkastumaa 23° alemmaksi parheliaksi, mutta se ei tule kyseeseen, sillä kyseinen harvinaisuus näkyy vain hyvin korkealla aurin-golla.

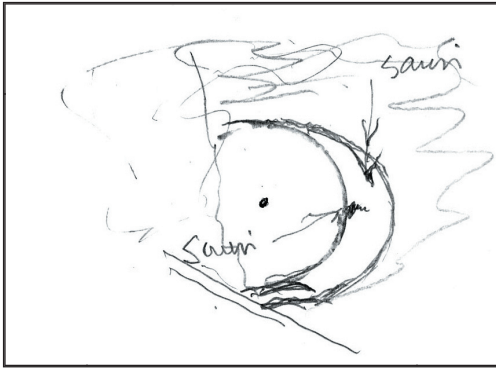

Fig. 4: 30 May 2006 in Virrat.

Observation by Martti Penttinen. Nothing strange, but Martti claims that there is two parhelion ("sauri" in drawings). One is where common parhelion should be (upper one) and other on 22° halo. Unfortunately, in Martti's photo I can not see any other halos than 22° halo in that location. There is a bright cloud which shape looks a little bit like a common parhelion.

30. toukokuuta 2006

Martti Penttinen raportoi jotain erikoista Virtojen taivaalla. Kuvissa on 22° rengas ja hyvin kehittynyt 22° sivuvaava kaari. Auringon korkeus kuvassa on lähemmäs 40° ja sivuauringo on jo sen verran kaukana 22° renkaasta että se on melkein kiinni 22° sivuavassa. Tässä ei mitään erikoista, mutta Martti väittää 22° renkaalla olevan toisen sivuauringon (Fig. 4). Valitettavasti minun täytyy sanoa, että en näe mitään merkkiä mistään muusta halosta kuin 22° renkaasta Martin osoittamalla paikalla. Nuolen kohdalla on kyllä muita kirkkaampi pilvikuitu, joka kieltämättä omaa hiukan sivuauringon kaltaisen muodon. Myöskään mikään tunnettu halo ei sijaitse Martin osoittamassa kohdassa.

12. kesäkuuta 2006

Ismo Luukkonen raportoi Turussa pitkään näkyneellä näytelmällä, jossa eräässä vaiheessa taivaalla roikkui yksinäinen kaari. Kuvavertailun perusteella Ismo tuomitsee sen 23° ylemmäksi parheliaksi.

7. heinäkuuta 2006

Ismo kuvaa mittakeppisysteeminsä kanssa yk-

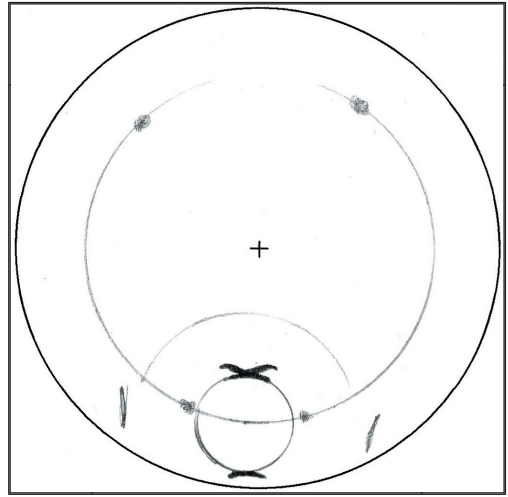

Fig. 5: 11 July 2006 in Nivala.

Nice all-sky display with infra lateral arcs and 120° parhelia. Observation by Marko Mikkilä.

sittäistä kaarta renkaan pätkän kera auringon yllä ennen keskipäivää. Mittakepin antaman tiedon perusteella Ismo tulkitsee halon 23° renkaaksi ja ylemmäksi parheliaksi. Piirrosten perusteella tämä on hyvinkin mahdollista. En tiedä tarkalleen Ismon kehittämää mittasysteemiä, mutta sanoisin että itselläni on sen riittävästä tarkkuudesta hiukan epäilyksiä. 22° ja 23° halojen varmaksi erottamiseksi mittaus-tarkkuuden pitää olla luokkaa $0,2^\circ$ ja en oikein usko kameraan liitettävän mittausvälineen ihan siihen pystyvän.

11. heinäkuuta 2006

Mikkilän Markolla Nivalassa komea näytelmä jossa lähes täyden horisonttirenkaan lisäksi 46° allasivuavat kaaret ja 120° sivuauringot (Fig. 5).

7. elokuuta 2006

Penttisen Martti raportoi Virroilla näkyneen näytelmän. Martin havaintokertomuksessa lukee: "Tämmönen näkyi kyseisenä aikana. Kirkkauskin oli ihan hyvä. Saattoi olla 28° renkaan ylläri tai sitten Lowitziin kuuluva. Koska myöhemmin tuli vasen Lowitz ja vä-

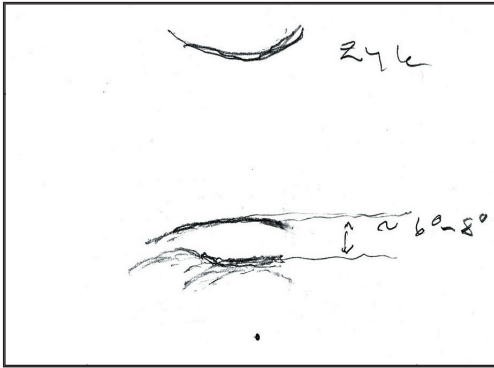

Fig. 6: 7 Aug 2006 in Virrat.

Nice display with a Parry arc. For some unknown reason, observer (Matti Penttinen) claims that sun elevation was at least $33,5^\circ$ or even $35-37^\circ$. That means that the arc in the middle is not a Parry arc at all but something more exotic. Also circumzenithal arc should not be seen at sun elevation over 32° . It seems that observer got the time of his photos wrong. Jarmo Moilanen observed this same display only few tens of kilometers away and his photos show exactly similar displays. Sun elevation for Jarmo's photos was only about 26° but time is at least one hour later. Simulations with 26° sun elevation fits very well with both Matti's and Jarmo's photos.

hän myöhemmin oikealle." Havaintopiiirros vastaa Martin lähettämää valokuvaa varsin hyvin (Fig. 6).

Kävimme tämän havainnon puitteissa viestien vaihtoa Martin kanssa kun hän lähetti kuvan näytelmästä. Martin kuvassa on minusta normaali 22° rengas, 22° ylläsiuvaava, selväpiirteinen Parryn kaari ja zeniitin ympäristön kaari. Kuten piiroksessakin. Kyseenalainen kaari on Parry, sillä Lowitzin sen kaareutuminen ei sovi. Martin havaintokertomuksessa antaman kellonajan (16.40) mukaan laskettu auringon korkeus Virroilla olisi kuitenkin ollut noin $33,5^\circ$. Martin havaintopaikka ei ole ihan Virtojen kirkolla, mutta virhettä ei tästä tule kuin asteen osia.

Ongelma tässä on siinä, että zeniitin ympäristön kaari ei voi näkyä piiroksen (ja kuvan)

kaltaisena selvänä kaarena jos aurinko on noin korkealla. Sen ei pitäisi oikeastaan edes näkyä enää. Sehän katoaa auringon noustessa yli 32° . Kiteiden tiltti saattaa saada sen näkymään asteen parin korkeammallakin, mutta se ei näy selvänä kaarena vaan läiskänä. Joten päätelin että Martin ajoituksessa täytyy olla jotain häikkää.

Havainnossa oli jo alkujaan epäselvyyttä. Jostain syystä viestinvaihdon aikana Matti alkoi väittämään saaneensa auringon korkeudeksi jopa $35-37^\circ$ korkeudella kuvan aikoihin. Kuvassa olevien halojen selittäminen noin korkealla auringolla ei onnistu tunnetuilla haloilla. Zeniitin ympäristön kaarta ei voi nähdä Martin esittämällä auringon korkeudella. Mikään muukaan tunnettu halo ei selitä kaarta.

Sattumalta havaitsin ja valokuvasin aivan saman näytelmän Keuruun Pihlajavedellä, lähellä Virtojen rajaa. Ei siis kovin kaukana itään Martin havaintopaikalta. Minun ja Martin kuvissa ei ole suurtakaan eroa. Martin piiirros esittää aivan yhtä hyvin minun kuin Martin kuvaa.

Minun kuvat Parrysta ja zeniitin ympäristön kaaresta on digikameran tallentaman kellonajan mukaan otettu klo 17.49 ja 17.56 välillä. Tällöin auringon korkeus oli reilut 26° . Simulaatio tuolle auringon korkeudelle täsmää täysin omiin kuviini sekä myös Martin piirokseen ja kuvaan. Jos Martin piiroksen ajankohta olisi 17.40 - 17.53 eikä 16.40 - 16.53 kuten havaintolomakkeella lukee, niin silloin auringon korkeus Virroilla olisi se $26-27^\circ$ ja silloin mitään ongelmaa tulkinnassa ei olisi. En tosin keksi miksi Matti olisi kirjannut havaintolomakkeelle ajan ilman kesäaikaa.

Yritän aina olla puolueeton ja rehellinen tulkitessani jaostolle tulevia havaintoja. Tässä tapauksessa ei ole syytä pitää Martin väittämää auringon korkeutta oikeana. Mistä tämä ristiriita sitten tulee, jää arvoitukseksi. Martin mielestä hänen ajoituksensa ja auringon korkeutensa ovat oikein. Jos joku onnistuu selittämään Martin ja minun kuvien halot Martin esittämällä auringon korkeudella niin mielellään kuulisin

sen selityksen. En usko että se on mahdollista nykyisten haloteorioiden puitteissa.

Martti maininta myöhemmin näkyneistä Lowitzin kaarista voi pitää paikkansa. Epäilin niitä itsekkin Keuruulla autosta havaiten, mutta hiukan myöhemmin pysähtyttyäni ottamissani kuvissa niitä ei kuitenkaan näy.

31. elokuuta 2006

Penttisen Martti raportoi erikoisen havainnon. Virtojen taivaalla 22° renkaan lisäksi yksinäinen 120° sivuaurinko. Yksinäisten 120° sivuauringojen kanssa on oltava tarkka, sillä kaiken näköiset pilvikirkastumat voivat aiheuttaa helposti virhetulkinnan halosta.

Esimerkiksi Markon mainitsemasta Jenni Holopaisen pyramidinäytelmästä ja muista löytyy juttua ilmakehän listan arkistoista. Käykää siellä lukemassa niitä.

Havaintoja saa lähettää edelleen minulle. Vuolihoentie 2086, 91760 Säräisniemi on osoite. Seuraavan UMin deadline on marraskuun puolivälissä, joten marraskuun alussa mielellään postiin.

Talvi tulee

Talvi on tulossa. Tänä talvena itse kunkin on syytä harrastaa laskettelurinteiden laitamilla notkumista. Viime talven huikeat tykkiluminäytelmät odottavat jatkoa. Esimerkiksi Mikkilän näytelmiä ei ole vieläkaan selvitetty kokonaan auki. Näytelmän kidepopulaatioissa on selvästi ollut jotain epätavallista. Hauskuus ei ole ohi...

Jarmo Moilanen

English summary

Hi fellow sky watchers!

Sorry about last Ursa Minor. I forgot to send the English summary to Ursa Minor chief editor.

Marko Riikonen tell us first about the great halo meeting at Artjärvi in July. In the end of this Sivuaurinko column Jari Luomanen tells more detailed story about the meeting. Meeting was great. We have 28 participants there and everybody has good time. Next meeting may be in Germany or in Alaska in 2009.

Marko writes also about the fact that due to his studies, he is no longer a section leader of FHON. I will be a section leader for a while now. We try to find a new section leader in the near future.

All old Sivuaurinko columns since 1984 can now be found in FHON's homepage. Address is: www.ursa.fi/halot/eng/sivuaurinko.html

Marko Mikkilä has built a snow machine. Now we are waiting for cold weather to see if it can produce halo generating ice crystal clouds.

Halotapaaminen Artjärvellä

Kuluneena kesänä innokkaiden haloharrastajien kalentereissa päivämäärät 14-16.7. oli ympyröity paksulla punaisella viivalla: kauan odotettu halotapaaminen järjestettiin silloin URSA:n Artjärven havaintokeskuksessa. Odottamiseen oli syytä - paitsi että edellisestä vastaavasta kokoontumisesta oli vierähtänyt jo useampi vuosi, nyt paikalle oli saapumassa aivan erityisen mittava joukko havaitsijoita ympäri maailmaa. Japanin, Saksan, Alankomaiden, Ruotsin ja Tšekin edustajien sekä Alaskasta paikalle matkanneen Walter Tapen osallistuessa kaikki maailman merkittävät halohavaintoverkot olivat edustettuina.

Perjantai

Kun osallistujat perjantain mittaan kerääntyivät paikalle, käteltiin ja halattiin Tähtikalliolla monta kertaa. Vanhat ystävät näkivät toisiaan pitkästä aikaa ja toisaalta monet, jotka tuntevat toisensa vain sähköpostiviestien ja puheluiden välityksellä saattoivat tavata ensimmäisen kerran kasvotusten. Kaikkiaan mukana oli 28 ihmistä joista kahdeksan ulkomaalaista. Tapaamisen ohjelma löytyy osoitteesta: www.ursa.fi/halot/halotapaaminen2006/

Artjärven havainto- ja koulutuskeskus sijaitsee upealla paikalla Tähtikallion laella Päijät-Hämeen vehmaissa maisemissa. Tapaamisen aikoihin rakennustyöt ja sisustus olivat vielä hieman kesken. Niinpä ensiaskareisiin kuului mm. viimeisten sänkyjen kokoamista. Tämä ei suinkaan ilmapiiriä verottanut, vaan pikemminkin kanssakäyminen oli alusta saakka mukavalla tavalla epäformaalia ja tunnelma vapautunut. Rakennustöistä johtuen sauna ei vielä ollut löylyttelykunnossa, joten peseytyminen piti järjestää toisin. Hupaisia hetkiä koettiin, kun Riikosen ja Ruoskasen johdolla vieraille esiteltiin sissihenkinen retkisuihku, joka oli oivaltavasti kyhätty päärakennuksen taakse metsikköön. Siellä saattoi kaataa päälle kauhalla vettä ämpäristä ja parin strategisesti sijoitetun vanerilevyn ansiosta sisukkaan peseytjän yksityisyyttä voinut häiritä kukaan,

ehkä paria miljoonaa hyttystä lukuun ottamatta. Peseytyminen mahdollistui kyllä toisellakin tavalla, mutta siitä lisää hieman tuonnempaa.

Perjantaina ohjelmaan mahtui ensimmäisen yhteisen ruokailun jälkeen kaksi esitystä. Ennen niitä peittelimme ikkunoista tulvivan päivänvalon rakennustarvikkeita suojanneilla pahveilla, jotta videotykin kuva näkyisi mahdollisimman hyvin. Ensimmäisenä estradille asteli Jukka, joka selvitti automaattiseen halojen tunnistukseen liittyviä seikkoja ja kokeiluja, joita hän oli tehnyt. Alustavat testit ovat olleet rohkaisevia ja Jukalla oli esittää varsin lupaavia tuloksia erityisesti kirikkaammista näytelmistä. Himmeämpien ja alapilvien osittain peittämien näytelmien automaattinen tunnistus on arvatenkin vaikeampaa, mutta pinoaminen suonee näihin ongelmiin ainakin osittaista helpotusta. Toisen esitelmän piti Marko Riikonen, joka kertoi kiehtovista havainnoistaan levää kasvavien lammikoiden äärellä. Vaikkei asiaan vihkiytymätön todellakaan äkkiseltään arvaisi, osa tällaisista lammikoista synnyttää aivan hämmästyttävän monimuotoisia optisia ilmiöitä. Osa levälajeista nimittäin viihtyy aivan veden pintakalvossa ja on kooltaan ja valoa läpäiseviltä ominaisuuksiltaan sellaista, että se voi synnyttää erilaisia efektejä paitsi diffraktion myös sisäisten heijastuksien myötä. Nämä efektit ovat osoittautuneet varsin monimuotoisiksi. Mukana ovat paitsi glooria ja "sumukaari", myöskin eksoottisia quételétrenkaita ja muita muotoja, joiden syntyä ei toistaiseksi osata selittää. Jälleen kerran Marko on siis tällaamassa latua kohti uusien valoilmien näemmä loppumattoman monimuotoista maailmaa. Ainakin allekirjoittanut on Markon esittämistä kuvista hyvin vaikuttunut. Asiasta kuullaan varmasti myöhemmin lisää viimeistään kunhan Marko saa aiheeseen liittyvän biologian gradunsa valmiiksi. Näinköhän jaoston piirissä osataan tulevaisuudessa laajemminkin haikailla keväisten korkeapaineiden ja kovan luokan yläpilvitavaran, rankkojen jääsumujen ja optimoitujen lumitykkien ohella myös näitä ilmiöitä synnyttävälle leville suotuisien kesien ja sopivan laakeiden lammikoiden ja niiden kullanhoitoisten pintakalvojen perään?

Veikkaanpa, että olemme tässä asiassa vasta koskettaneet pintaa - yhtä hyvin niin kirjaimellisesti kuin metaforisesti tulkiten.

Puheiden päätteeksi oli vielä varattu aikaa kuvien katselulle. Niinpä osallistujien syvistä riveistä alkoi ilmaantua esiin dialippaita ja romppuja, täynnä toinen toistaan vaikuttavampia otoksia erilaisista valoilmiöistä. Näistä tunnelmista nautittiin pitkä tovi, kunnes ajatus grillauksesta alkoi johdatella ihmisiä nuotion ääreen. Moni varmasti myös säästeli parhaita otoksiaan lauantai-illan jättikatselmusta varten. Grillejä viritellessä meille selvisi, että sytytysnesteen käyttäminen on hiiligrillihommissa auttamattoman vanhanaikainen menetelmä. Marko Mikkilällä oli mukana minikokoinen - joskaan ei minitehoinen - puhalluslamppu, jota tuskin tarvitsi näyttää hiilille kun hiillos jo alkoi olla parahultainen. Grillin ohella nuotiopaikalle sytytettiin valkea ja näiden kahden lämmönlähteen kautta makkarat siirtyivät joutuisasti tuulensuojaan. Vatsojen täytyessä kohosi tunnelma nuotion äärellä mukavasti eikä vähiten siksi, että hämärtyvällä taivaalla alkoi näkyä hento, mutta varsin tunnistettava sinisävyinen pilviviiha. Vaikutti siltä, että aivan kuten tapaamisen ohjelmaan oli merkitty, yöksi tarjoutui mahdollisuus tarkkailla valaisevia yöpilviä. Ja niinhän siinä kävi, että ensin hiukan näkyvyyttä estänyt altocumulus-kamaväistyi taivaalta ja mukava kesäinen NLC-display avautui pohjoiselle taivaalle. Nousimme mäen korkeimmalle kohdalle näytöstä kuvaamaan ja katselemaan. Mikään valtaisan intensiivinen tuo näytös ei ollut, mutta erityisesti ulkomaisille osanottajille sen merkitys oli ilmeisen suuri. Yöpilvien myötä tapaamisen ensimmäinen päivä sai arvoisensa päätöksen.

Artjärven havaintokeskus on siitä mainio paikka, että yöpaikkoja riittää isommallekin ryhmälle. Useimmat nukkuivat päärakennuksessa, mutta tähtitornin vieressä olevassa ohjausrakennuksessa saattoi myös viettää yönsä erittäin mukavasti. Näkemäni perusteella uskon, että Artjärven hienoilla puitteilla tulee olemaan runsaasti käyttöä ja kysyntää.

Lauantai

Makoisten unien jälkeen oli mukava herätä kirkkaaseen kesäamuun ja marssia levänneenä aamiaiselle. Jo tässä vaiheessa täytyy erikseen nostaa esiin nämä maittavat ruokailuhetket. Krista ja Aikku loihtivat kerta toisensa jälkeen mitä maittavimpia ruokia tarjolle. Itse asiassa pienoinen nälkä tulee ihan tätä kirjoittaessa, niin herkullisia nuo kattaukset olivat! Kenenkään ei varmasti tarvinnut olla koko tapaamisen aikana nälissään.

Lauantain esitelmät starttasivat käyntiin fyysikko Lars Gislenin esityksellä keinovalohalojen simuloinnista. Matemaattisten kaavojen kasvaessa pituutta esityksen edetessä oli viimeisetkin unen rippeet hierottava silmistä. Simuloinnin matemaattisiin perusteisiin toisinaan perehtyneet osanottajat varmasti saivat esityksestä eniten irti. Joka tapauksessa esitys havainnollisti hyvin, miten vaikeaa keinovalohalojen simuloiminen on. Valonsäteethän eivät keinovalojen tapauksessa ole yhdensuuntaisia niin kuin auringon ja kuun valossa, joten halojen spatiaalinen sijoittuminen kidepilvessä tuo simulaatioon kokonaan uuden ulottuvuuden. Larsin simut olivat vakuuttavan näköisiä ainakin omiin silmiini. Tämän jälkeen Claudia kertoi saksalaisten havaintoverkon toiminnasta ja tuloksista. Toiminta piirtyi esiin varsin pitkäjänteisenä ja kattavana monenlaisten ja pitkän aikavälin kattavien graafisten esitysten myötä. Kahdenkymmenen vuoden ajan jatkunut havaintotoiminta on ehtinyt tuottaa paljon kiinnostavia tuloksia. Mittava PowerPoint-esitys sisälsi myös koko joukon hienoja valokuvia ja mukana oli havaintoja muistakin ilmiöistä kuin haloista. Erityisesti mieleeni jäi se, millä tavalla muidenkin Euroopan maiden havaintoja yhteen koostava Saksan havaintoverkko on voinut muodostaa käsityksen useiden hyvien näytelmien kulusta ja ajallisista muutoksista Euroopan yllä.

Claudian jälkeen parrasvaloihin astui Yuji Ayatsuka, joka oli matkannut paikalle Tokiosta saakka. Hänen esityksensä sisälsi suuren joukon kuvia, joita japanilaiset havaitsijat ovat

tallentaneet. Halot toki ovat samanlaisia Japanissakin, mutta esimerkiksi siitepölykehissä saattaa olla hienoisia eroja, sillä sikäläisten kasvien siitepöly voi kooltaan ja muodoltaan poiketa meikäläisistä lajeista. Kuvista näkyi ehkä epäsuorasti myös se, miten tiheään asuttu maa Japani on - kaupunkialueilta on ilmeisen vaikea löytää kovin avointa kuvauspaikkaa ja toisaalta erilaisia sähköjohtoja risteilee maisemassa tiheästi.

Esitysten välisillä tauoilla päärakennuksen kuisti ja erityisesti portaat osoittautuivat hengailupaikaksi numero yksi. Maailmasta löytyy tuskin yksikään muita portaita, joilla istuksien olisi vaihdettu yhtä paljon ajatuksia optisista ilmiöistä. Ja mikäpä siinä oli istuskellessa kun pihaan oli kiikutettu mitoiltaan ennennäkemättömän suuri ja laadukas pallopeili, jonka avulla taivaankantta oli juhlallista havainnoida. Haloja emme tosin tapaamisen aikana taivaalla nähneet, mutta se oli oikeastaan onni, sillä muuten aikataulut luultavasti olisivat repeilleet liiaksi. Nyt aikataulussa pysyttiin hyvin.

Yksi esitelmistä, joita olin odottanut erityisen paljon, oli Moilasen Jarmon yhteenveto harrastajapiireissä lähes myyttisiin mittoihin kasvaneesta vuoden 1920 Kuusankosken jääsumunäytelmästä. Kyseinen näytöshän on varmaan millä tahansa mittarilla arvioituna se kaikkein rankin display joka tunnetun historian aikana on Suomen taivaita kurittanut. Tuolloinhan lukuisat ihmiset pysähtyivät arkiaskareidensa keskellä ja ihmettelivät taivaan väritymistä lukuisiin kehiin ja kaariin. Haloihin ennestään perehtymättömät ihmiset havaitsivat jopa sellaisia auringon vastapuolen halomuotoja, jotka tyypillisesti ovat himmeitä ja hyvin vaikeasti havaittavissa. On lähes tuskallista kuvitella miten massiivinen vyörytys tuo display on ollut ja mitä siitä olisikaan kokenut havaitsija saanut irti erityisesti nykyaikaista kamerakalustoa käyttäen. Hohhoijaa. Mutta niin, Jarmon esityksessään esiin kyseisestä näytöksestä kirjoitettujen tieteellisten artikkelien ja niissä esiintyneiden piirrosten lisäksi lukuisia piirroksia, joita jälkipolville on säästynyt. Osa niistä oli varsin täsmällisiä, osassa oli selviä virheitä ja osa oli niin mielikuvituksellisia,

että on vaikea kuvitella edes löyhää kytköstä tosiasiallisesti näkyneisiin halomuotoihin. Jos aikakone joskus keksittäisiin, olen varma, että törmäisin tuona kevättalven aamuna moniin tuttuihin kasvoihin Kuusankosken kaduilla...

Jarmon esityksen jälkeen yleisön eteen asteli toinen halotutkimuksen kärkinimi eli Walter Tape, joka Yujin tapaan oli matkannut tapamiseen hyvin kaukaa. Alaskassa Fairbanksin yliopistossa matematiikan professorina toimivan Waltin esitys "halo poles" käsitteli mallia, jolla halojen synty voidaan varsin elegantisti selittää "haloatomien", ts. siis matemaattisesti ajatellen syntyyn vaikuttavien yksinkertaisimpien perusteiden avulla. Mallin mukaan yksinkertaisimpien taittumishalojen synty voidaan ymmärtää tarkastelemalla halot synnyttäviä valonkulkuja sekä sitä, millainen pyörähdysvektori liittyy kiteen liiketilaan, jossa valon kulku tapahtuu. Kun halon synnyttävälle kiteelle (itse asiassa kiteessä oleville tarkasteltavan halon syntyyn liittyville kidepinnoille) sovitaan tietty perusasento ja pyörähdysvektorin suunta tunnetaan, pyörähdysakselin suunta kertoo ns. "halonavan" (halo pole) sijainnin kidettä ympäröivällä pallopinnalla. Kun halonavan sijainti tunnetaan, voidaan sen avulla nähdä kyseisen halon sijainti taivaalla ja myös päätellä eräitä halon ominaisuuksia. Esimerkiksi halonavan sijainnista voidaan tehdä päätelmiä taivaalle piirtyvän halon muodosta. Luennoituahan hetken asiasta Walt heitti yleisöön kolme rantapalloa, joiden väritys oli sama kuin luentokalvoilla olevien apukuvien väritys. Pallojen ja mukana olleiden, tahkoiltaan numeroitujen heksagonaalisten kidemallien avulla saatoimme harjoitella pyörähdysvektorin sijoittamista pallon muotoisen apukuvion, ts. rantapallon pintaan. Yleisössä hierottiin älynystyröitä, kyseltiin ja tehtiin niin tarkasti Tapan ohjeiden mukaan kuin suinkin. Vihdoin oivalsimme, miten malli apukuvion kanssa toimii vaikkakin teorian aidosti perinpohjainen soveltamiskyky vaatisi ainakin allekirjoitaneelta kyllä taitojen verestämistä luentomusiikinpanojen avulla.

Kahvitauon jälkeen haloaiheinen presentointi jatkui. Peter-Paul Hattinga Verschure esitte-

li laatimaansa draftia halohavainnoinnin ohjeista. Erityisesti uusille havaitsijoille suunnatut ohjeet ja niiden sisältämät painotukset herättivät vilkasta keskustelua. Muistaakseni keskustelu jäsenyksi pääasiassa sen ympärille, pitäisikö ohjeiden olla perusfaktojen läpikäyntiä vai sisällyttääkö mukaan myös innostavaa asiaa eksoottisemmista ja harvinaisemmista muodoista ja jos, niin missä määrin. PPHV:n jälkeen ääneen pääsi allekirjoittanut. Aiheena ni olivat halojen valokuvaus digitaalisella kameralla sekä keskeiset seikat, jotka vaikuttavat kameran tallentaman tiedoston laatuun. On näet niin, että syntyvän kuvatiedoston ominaisuudet eivät suinkaan riipu ainoastaan kameran ominaisuuksista, kuten vaikkapa pikselimäärästä, joihin mainonta useimmiten keskittyy. Myös se, miten alkuperäinen valotus tehdään ja missä muodossa se tallennetaan vaikuttaa suuresti saavutettavissa olevan lopputuloksen laatuun. Optimaalisen valotuksen merkitys esimerkiksi perustuu siihen, että digikameran kennosta heti valotuksen jälkeen luettava informaatio, joka tallennetaan tiedostoksi, sisältää signaalin lisäksi kohinaa. Tämän pohjakohinan (engl. noise floor) taso riippuu paitsi kuvakennon laadusta, myös vallitsevasta lämpötilasta. Välttämällä alivalotusta voidaan tätä signaali-kohina -suhdetta parantaa. Samalla kennon ominaisuuksia voidaan muutenkin hyödyntää parhaalla mahdollisella tavalla. Tämä juontaa juurensa digitaalisen kuvan ominaisuuksiin, erityisesti bittisyvyyteen ja siihen miten tämä bittisyvyys käytetään kuvan eri sävyalueiden kesken. Käsittelin myös halokuvauksen erityispiirteitä ja -vaatimuksia, digikuvan yleisiä ominaisuuksia ja histogrammia valotuksen analysoinnin apuvälineenä. Minun jälkeeni Timo Kuhmonen selvitti HDR (High Dynamic Range) -kuvauksen saloja. HDR-kuvan keskeisin ominaisuus on siis merkittävästi yhdellä valotuksella tallennettavissa olevaa sävyalaa (engl. dynamic range) laajempi kuvatiedostoon tallennettu sävyjen määrä. Tämä saadaan aikaan yhdistämällä sarja kuvia, jotka on kuvattu samasta kohteesta eri valotuksilla. Osa valotuksista tallentaa huippuvalojen alueen, osa ns. normaalin valotuksen ja osa taas valotetaan siten, että tummimmatkin varjot ja tummat sävyt saadaan lopullisessa ku-

vassa auki muuten kuin pikimustina alueina. Yhdessä sarjassa voi olla vaikkapa seitsemän eri valotusta. Erityisen merkityksellistä laajan sävyalan tallentaminen voi olla esimerkiksi pyramidihalojen tapauksessa, kun 9 asteen etäisyydeltä auringosta (tai jopa lähempää...) halutaan varma tieto jonkun muodon läsnäolosta. Himmeitä muotoja on helpompi kaivaa kuvista esiin kun alueella tai sen välittömässä läheisyydessä ei ole tapahtunut huippuvalojen puhkipalamista yhdelläkään värikanavalla. Tavallisesta 8-bittisestä jpg-tiedostosta näiden muotojen esiin pusertaminen on turhauttavaa ja usein käytännössä mahdotonta puuhaa.

Lauantain esitelmien jälkeen alkoi joukoissa kypsyä ajatus, että uimaan lähteminen ei olisi lainkaan hassumpi idea. Niin karaisevaa puuhaa kuin väliaikaissuihkun käyttö päärakennuksen takana olisi ollutkin, en ainakaan itse huomannut siellä kovin pitkiä jonoja. Niinpä väki lastautui uikkareiden ja saippuoiden kanssa autoihin ja pian koko konkkaronkka oli läheisen järven rannassa. Uiminen teki todella terää pitkien luentosessioiden jälkeen. Tästä virkistäytyneinä kävimme vielä kauppareissulla ennen paluuta Tähtikalliolle. Illan hämärtyessä tunnelma nousi vähitellen aivan käsinkosketeltavaksi kun tapaamisen eräs odotetuimmista hetkistä oli alkamassa: lauantai-illan kuvaesitykseen monet olivat varanneet ne hurjimmat iskut, mitä kuva-arkistoista löytyy. Moilasella oli matskua mm. Etelänapamanteleelta, Tapella Alaskasta, Riikosella vähän joka paikasta, Yujilla Japanista ja Claudia näytti todella rankkoja kuvia mm. tykkilumien ihmeistä Keski-Euroopan hiihtolomakohteissa. Claudialla oli mm. ruutu aivan tolkkuttoman kirkkaasta yläkuperasta Parrysta, joka todella hakee vertaistaan. Ilmiön oli kuvannut muistaakseni joku hiihtolomalainen, joka oli uhrannut kohteeseen muistikorttiltaan peräti yhden tai kaksi ruutua... Itse olin varannut mukaan ruutuja mm. Tampereen jääsumunäytöksestä keväältä 2004, Mikkilällä oli ruutuja Sievin jääsumuista ja niin edelleen. Pökerryttävän kuvaesityksen jälkeen nuotion äärellä istuessamme Walt totesi minulle, että "Well... that must have been the biggest feast of halo photos in

the history of URSA". Tuo kommentti kertoo-kin kaiken. Itse olisin niellyt vaikka väittämän maailman suurimmasta halokuvamässäilystä, sikäli tukeva annos kuvia kyllä nautittiin.

Nuotion ääressä istuessa huomasimme, että yöpilviä alkaa taas hehkua taivaalla. Tällä kertaa näytös oli selkeästi parempi kuin edellisenä yönä. Monet jaksoivat valvoa varsin pitkäänkin näytöstä ihaillen ja kuvaten. Yön edetessä menimme Laurin, Yujin ja Johanin ja Veikon kanssa tähtitornille. Veikko ja Johan napsauttivat Meadeen virrat päälle katsellakseen ja kuvatakseen kuuta. Minä ja Yuji kuvasimme tauotta yöpilviä. Näytös senkuin kirkastui ainakin noin kello puoli kahteen saakka. Itselleni jäi sellainen vaikutelma, että Yuji oli näytöksestä hyvinkin vaikuttunut. Sattui kyllä mainio tuuri, että noin komea näytös osui ulkomaan vieraiden kohdalle.

Sunnuntai

Myös tapaamisen viimeinen päivä valkeni auringonpaisteisena. Walt aloitti esitykset jatkamalla ja laajentamalla ensimmäisen luentonsa teemoja. Tällä kertaa teoriaa sovellettiin mm. Lowitzeihin ja kontaktikaariin. Rantapallot pyörivät vinosti ihmisten käsissä ja ahaa-elämyksiä syntyi. Moni totesi ymmärtäneensä mallin selkeämmin tämän toisen luennon mittaan. Kuten Marko tuossa jo mainitsi, Walt kertoili esityksensä lopuksi erilaisista vaiheista oman halotaipaleensa varrelta. Lopuksi mies totesi syvästi liikuttuneena, miten hieno kokemus tapaaminen oli ollut ja sai ansaitsemansa raikuvat aplodit. Tämän jälkeen Veikko esiteli Porin Karhunvartioiden projektissa tallennettua kuva-aineistoa, joka on kerrytetty kuvaamalla Ulvilan Vesitornin harjalta yksi kuva minuutissa yli vuoden ajan. Näin on kertynyt hulppea yli puolen miljoonan kuvan arkisto, joka on arkistoitu kymmenille DVD-levyille. Kuviin tarttunut ilmiöiden kirjo on varsin laaja. Sääilmiöitä, ilmakehän valoilmiöitä (mm. sateenkaaria, sumukaaria, haloja ja siitepölykehä) sekä yökuviissa revontulia ja tietysti aurinkokuntamme kiertolaisia. Näiden lisäksi kuvista löytyy kattava lajitelma ulvila-

laista faunaa aina hämähäkeistä kärpäsiin ja lintuihin.

Veikon jälkeen estradille asteli Timo, joka äityi puhumaan nyt jo toiseen otteeseen, tällä kertaa GPS-datan hyödyntämisessä halokuva-uksessa. Kun kuvien metatietoihin tallentuu myös GPS-data, voidaan esimerkiksi auringon korkeus määrittää hyvin suurella tarkkuudella vaikka kustakin kuvasta erikseen. Nykyisinhan myös jotkut webbikuvagalleriat tukevat GPS-metadataa ja osaavat näyttää sen perusteella kuvatun kuvan sijainnin. Tämä "geotagging" ja sen yhteyteen ympätyt käyttöliittymät ovat vielä suhteellisen uusia juttuja, saapa nähdä millaisia käyttöjä niille vielä muuten kehittyi. Lopuksi Riikonen vielä marssitti taululle joukon esimerkkejä pinoamisen vaikutuksista halokuvaan. Seikkaperäiset ohjeet ja esimerkit varmaan tekivät tätä kuvaustekniikkaa ja sen erilaisia piirteitä tutuksi kuulijoille. Tapaamisen jälkeen olen kuullut monen varustautuneen hiljalleen pinoamisvalmiuksilla, ettei sitten mene sormi suuhun kun *se* iso halonäytös joskus sattuu kohdalle.

Esitysten päätteeksi tallennettiin kaikista paikalla vielä olevista vielä ryhmäkuva päärakenuksen kuistilla. Sitten olikin hiljalleen aika jättää haikeat hyvästit Artjärvelle ja kaikille mukaville kanssaharrastajille. Tapahtuman kanssa etukäteen eniten raataneet, myös tapaamisen aikana paljon vastuuta ottaneet ja tapahtuman jälkeen vielä asioita ja paikkoja järjestelleet Marko, Veikko ja Jukka ansaitsevat Kristan ja Aikun ohella jättimäiset kiitokset panoksestaan tapahtuman eteen.

Marko tuossa jo kertoili uuden tapahtuman ympärillä kieppuvista suunnitelmista joten ei niistä tässä yhteydessä sen enempää. Itselleni jäi vaikutelma, että ihan todellista lähtöhalua on vaikka vähän kauemmaksikin, kunhan seuraava kokoontuminen muutaman vuoden päästä koittaa. Kukapa tietää millaisia hämmästyttäviä näytöksiä jo ennen sitä filmeille ja digikenoille vielä tартtuukaan!

Jari Luomanen